

FP Stats...
359 i...



TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1909, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

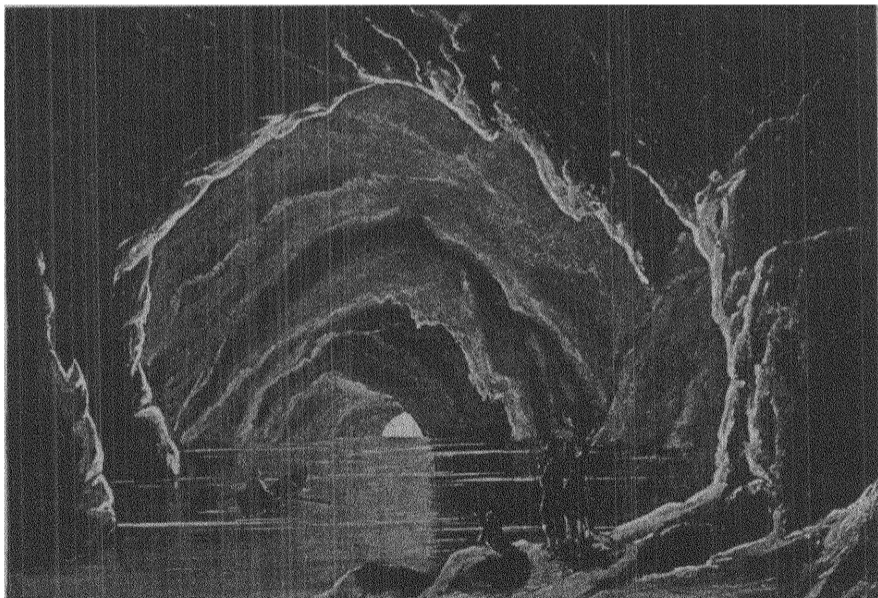
<p>N:r 4 April</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>För redaktionen: RUTH GUSTAFSON Hagagatan 18, IV, 6. g. STOCKHOLM.</p>	<p>Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm. För expeditionen: <i>Elin Lindley</i>, Tunnelgatan 1 B, I Stockholm.</p>	<p>1909</p>
------------------------	--	--	---	--------------------

J solidaritetens tecken.

Borgerligt faderskap.

(För "Morgonbris".)

Att den statskyrkodogrbundna kristendomen är ett av de farligaste hindren, inte blott för framstegssträvandena i allmänhet utan för arbetarfrigörelsen i all synnerhet, den sanningen tyckes på de sista åren ha vunnit allt flera anhängare hemma i Sverige, där dock »religionen en privateak» ännu ej kommit bort från partiprogrammet. Den franska arbetarrörelsen däremot har redan tidigt insett att kyrkan var en lika farlig fiende som »patronatet», kanske farligare därför att den skaffade den fiender inom de egna lederna; och den har handlat därefter. Den hade för övrigt redan föregångare i den radikala borgerliga vänstern, vars viktigaste programpunkt alltid varit det nu avslutade kyrkans skiljande från staten. Men detta var endast en formell



DEN BLÅ GROTTAN PÅ ÖN CAPRI.

lagreform, även om den är av enorm betydelse. De franska nydanarna ha ock förstått att det gällde att bringa den in i livet, att göra den till en levande verklighet och de ha därvid gått till väga med psykologisk skarpblick. Det grundligaste nedrivandet

skulle vi ha gjort ett gott steg fram mot den sociala frigörelsens blånande fjärran.

Den radikala vänstern gjorde av frimureriet en tekniskkyrka med sann mänsklighet och brödraskap som kärnpunkt. Socialismen och syndika-

lismen ha gått i dess spår utan att dock bilda något helt system i likhet med frimureriet. Man har systematiskt sökt förlägga sina fester till helgdagar på sådant sätt att dessa liksom avkristnats och man söker ur arbetarrörelsens egen historia skapa nya. I väntan på att den 18 mars, Kommunens minnesdag, skall i rang kunna rycka upp vid sidan av 1 maj och 14 juli, den officiella franska nationalda-

gen, har man särskilt upptagit julen som en den mänskiga solidaritetens fest. Det finnes knappast en fackförening eller socialistgrupp som inte bjuder sina medlemmar och deras bekanta att delta i firandet av le noel humain = mänsklighetens

gen, har man särskilt upptagit julen som en den mänskiga solidaritetens fest. Det finnes knappast en fackförening eller socialistgrupp som inte bjuder sina medlemmar och deras bekanta att delta i firandet av le noel humain = mänsklighetens

jul. Ja, man kan rent av påstå, att det är de revolutionära organisationerna som skaffat julen och den förut föga kända julgranen burskap inom den franska nationens breda läger. Sabbatsvilan är ju till och med den i Frankrike ett "socialistiskt påfund". Och av och till dyker spörsmålet upp om man inte skulle kunna bli av med konfirmationen och dess för sunda sinnen revolterande "löften" genom införandet av någon motsvarande högtidlighet till det sunda förnufts ära.

Årsskiftet 1908—09 skall beteckna en märkessten på denna väg. Då fick en häpen värld första gången skåda ett fullkomligt officiellt civilt fadderskap. Ivry, en av arbetarförstäderna till Paris, är en av de mest socialistiska kommunerna i Frankrike och representeras i parlamentet av förre metallarbetaren Coutant, som även är kommunens borgmästare. Coutant är en praktisk man, litet för praktisk, säga somliga. Men för en gångs skull vann han alla framstegsvänners förväntade gillande, då han på sitt rådhus uppslog kungörelse om att "den första söndagen i var månad borgmästare och råd stå till medborgarnas förfogande för förrättande av civilt fadderskap". Första söndagen i mars for jag på inbjudan av monsieur Coutant ut till hans "kejsardöme" för att närvara vid en dylik högtidlighet.

I rådhusets stora sal, där republikens bild, omgärdad av ett enfärgat rött skärp, tronar framför de trefärgade flaggorna, samlades barnens anhöriga och efter det marseljäsens toner stående avhörts, förklarade borgmästaren i några få ord sin mening med den påbörjade akten: att åt den medborgerliga samhörighetskänslan giva ett tillfälle till ett högtidligt uttryck och att hjälpa till att befria samhället från dogmens tryck. Ett par antiklerikala poem av Victor Hugo och Richepin upplästes, ortens musikförening lät höra ett par stycken och barnen uppropades. Med anledning av den ovanligt snöiga väderleken hade några av de inskrivna begärt att få uppskjuta fadderskapet en månad, så att närvarande voro blott fem. Så fingo faddrarna i tur och ordning framträda till "domarbordet" och sätta sina namn på sina gudbarns blad i födelseregistret efter att först ha på sin heder lovat — så lyder det franska avkristnade edsformuläret — att, i den händelse barnets föräldrar skulle falla ifrån, uppfostra detsamma på samma sätt som dessa skulle ha

gjort det, "nämligen utanför varje religiös konfession, med förnuft, sunt förstånd, hederlighet, arbetet och republiken som enda föremål för sin kult". Kyrkan tar betalt för prästens välsignelse, den socialistiska "dopförrättaren" avslutar den högtidliga akten med att tilldela var och en av de nyfödda en sparbanksbok med insatta 5 francs och ger åt samtliga de kvinnliga faddrarna den för franskt dcprbruk oundgängliga konfektasken. Det hela slöts efter nya musiknummer med att under Internationalens toner den likaledes oundgängliga kollekten av faddrarna insamlades; men i stället för att gå till "stötens" eller någon annan gudlig mans ficka går denna till en fond för inköpande av nya sparbanksböcker.

Kollekten kan ock behöva vara riktig, ty ej mindre än 55 barn ha redan på detta sätt fått erkänd sin rätt till sina medmänniskors bistånd och för marsfadderskapet voro redan ett tjugotal barn anmälda.

Då det väl ännu trots den utvidgade kommunala rösträtten torde komma att dröja rätt länge innan någon svensk borgmästare vågar sig på att klädd i sitt ämbetes insignier högtidligt avgiva det av fadderlöftena, kunde kanske våra kvinnoklubbar eller arbetarkommuner ta upp idén. Inte om civildop, som man oriktigt benämnt den nya institutionen, ty det kunde allt för lätt ge anledning till en tillämpning av studentsångens fråga: "Byter du ut en lögn mot en annan?" Utan just idén om det borgerliga fadderskapet, som ju är inte blott en symbol utan ett verkligt gripbart uttryck för samhällets största plikt: solidariteten gentemot barnen.

Signe Garling-Palmér.

Nattarbetsfrågan än en gång.

I "Tidens" marshäfte har fru Signe Garling-Palmér skrivit en utomordentligt belysande och saklig artikel om: "Kvinnorna inom typografyrket i Paris" och därmed om deras ställning till det i Frankrike lagstadgade nattarbetsförbudet. Av artikeln framgår, att detta förbud medfört konsekvenser, som borde göra de ivrigaste anhängare av ett sådant i vårt land något tveksamma om det vore lyckligt att få en liknande lag här.

Vi uppmana särskilt industriarbetarkommunerna att genom "Tiden" taga kännedom av artikeln och skall "Morgonbris" för sin del endast citera något av densamma:

"Kom så 1892 års arbetarskyddslag med sitt förbud av kvinnligt nattarbete för de fack, som inte förmenades, liksom häftning och vikning, vara oundgängligt kvinnliga och som därför undantogs. Så vitt jag ur yrkesinspektörernas rapporter kunnat finna, klagade väl arbetsgivarna över de svårigheter lagen ålade dem, men gjorde vad de kunde för att ställa sig lagen till efterriktelse, utan att därför avskeda sin kvinnliga personal. Exempelvis anföra inspektörerna massavskedanden av manlig ungdom, men intet enda fall, där kvinna avskedats till följd av den nya lagen. Statistiken för början av nittioåret visar ock ett starkt avtagande av gossarnas antal, under det att kvinnornas antal inom de inspektion underkastade yrkena tyckes tämligen normalt stiga. Antalet stämningar för brott emot lagen var ganska obetydligt. Berodde det endast på ovana hos inspektörerna? Nej, den kolossala skillnaden mellan de första och de senast förlutna årens stämningsprocent beror nog till en mycket stor del därpå, att de manliga fackföreningarna, tack vare speciella franska förhållanden, av 1892 års lag kunnat göra ett vapen mot sina kvinnliga konkurrenter. Och att de med hänsynslöshet begagna sig av detta medel är en sak, som de inte ens själva göra sig besvär att dölja.

"Överlöparen" Millerand, som i tyshet gjort så mycket för den franska arbetarklassens frammarsch, ännu sedan han blivit satt på kättare-listan, utfärdade bl. a. två dekret, som givit fackföreningsrörelsen oanade medel i händerna. Det ena ålade arbetsinspektörerna att ingripa på fackföreningarnas begäran. Det andra var en uppfordran till kommunerna och andra administrationer att låta sina trycksaker blott ombesörjas av firmor, som tillämpade fackföreningarnas pristariff. Att tariffen tillämpas, visas endast av, att tryckalstret bär fackföreningsmärket, "le label". Men där kvinna medverkat till sättningen, medger ju fackföreningen "label" på sättande... Än värre har det förra dekretet använts. Ingenting hindrar oss att göra följande lilla tankeexperiment. Det gäller en periodisk publikation, som måste vara ut på visst dato, eller en officiell beställning. Ombrytaren är "kvinnohatare": han försenar med vilja arbetet en timme. Kvinnorna bli tvungna till nattarbete och kvinnohatarens signaler genom sin fackförening lagbrötet för inspektören. Har detta skett några gånger under ett år, äro böterna uppe i tusen francs. Arbetsgivaren, som kanske velat respektera lagen, är tvungen att avskeda sina sätterskor. Att detta tankeexperiment stundom förverkligats, förnekas icke av fackföreningsledningen.

Intet under vid sådana förhållanden, att den kvinnliga fackförening, som dock till sina tänkesätt i övrigt stod den socialistiska arbetarörelsen nära, som sitt första livstecken utåt 1899 presenterade en petition till handelsministern om upphävande av förbudet mot kvinnligt nattarbete.

Den kvinnliga fackföreningens saga var för resten icke lång och det är utan samling som sätterskorna numera ha att söka föra strid på två fronter, mot arbetsgivarna och mot den typografiska fackorganisationen, en strid, som gånas inte kommer att mildras av, att ett femtiotal sätterskor av Paris' ungefär 2,000 för ögonblicket göra strejkbrytare-tjänst för normal sätterskolön. En och annan gör det med det resouemang, som en av de intelligentaste av stiftarinnorna av sätterskesyndikatet serverade mig på den kritik hon anade under mina frågor. "Solidaritet! Det kunde möjligen männens fackförening ha visat oss, när vi bildade vår förening och jag gick till dem med begäran, att vi skulle få ansluta oss eller att de åtminstone skulle stödja oss. Men då svarade de mig: ut med kvinnorna ur vårt yrke, vi vilja into ha med er att göra! Nu ha vi blott att ta det arbete, där vår tariff är respekterad, utan att fråga efter, om vi ersätta dem, som blott vilja utbota oss.

Det synes mig, som om i det utropet och i de fakta, på vilka det syftade, ligger en allvarlig varning till fackföreningsrörelsen och till arbetarörelsen i allmänhet. Det är möjligt och jag vill så hoppas, att Sverges arbetare, relativt sett, icke ha stort behov av den varningen. Men det gäller, att arbetarörelsen icke som fiende mottager kvinnan, då hon stundom till synes ganska ovis stiger ut på det ekonomiska eller politiska arbetsfältet. Måtte den inse, att de kvinnliga brotten mot framstegslinjen blott allt för ofta bero på, att kvinnan, medvetet eller onedvetet, för en kamp på två fronter. Kvinnans uppvaknande till fordran på en självständig och själv tillräcklig exi-

stens är ett faktum, lika väl som arbetareklassens uppvaknande. Genom att gå in på, att för kvinnan frigörelse från det tryck, som mannen, som familjeför eller ensam lagstiftare, utövar kan vara minst lika viktigt som hennes frigörelse från arbetsgivarens tryck och genom att handla därefter är det, som den segrande socialismen skall kunna bespara samhället de slitningar, som en det "femte ståndets" revolt mot det fjärde skulle oundvikliggöra. För att nu inte tala om, att den skulle väsentligen underlätta sin seger, om den till sin föra kamaliserade den energi, som nu förslösas i könsstriden."

De proportionella valmetoderna.

En liten lektion för Morgonbris läsarinor.

I.

Bägge kamrarna ha ju antagit det från föregående år vilande Lindmanska rösträttsförslaget, vilket sålunda med all säkerhet blir gällande lag från och med nästa års början. Denna s. k. rösträttsreform, som sålunda efter lång kamp blivit svenska folket beskär, har aldrig i de breda lagren hälsats med något bifall. Emellertid omfattar den som bekant såväl rösträtten till riksdagens bägge kamrar som i den borgerliga och kyrkliga kommunen. För kvinnorna har Lindmanska reformen den betydelsen att den ger dem valbarhet till alla kommunala uppdrag, utom landstingsmannaskap, och att den, i samband med den förhållande är medgivna rätten för gift kvinna att ha egen debetsedel, något förbättrar även kvinnans kommunala rösträtt, vilken vinst dock främst torde komma att inkasseras av över- och medelklassens kvinnor. I någon mån medverkar väl också den till 40 grader reducerade röstskalan till att ge arbetareklassens kvinnor något mera kommunalt inflytande.

I varje fall måste arbetareklassens såväl män som kvinnor naturligtvis utnyttja den nya rösträtten till det yttersta i kommunalt som i politiskt avseende och då denna rösträtt överallt — även vid val av utskott inom riksdagen, men ej vid val av nämnder och styrelser under stadsfullmäktige — förbundits med proportionella val, så bör en framställning av metoden ha sitt intresse, särskilt som det nog råder ganska dunkla föreställningar om densamma bland folkets breda lagar.

Proportionalismen är eljes icke så alldeles okänd. I våra grannländer är den införd, i Finland till lantdagen, i Danmark kommunalt och till landstinget (första kammaren), i Norge vid kommunala val. I åtskilliga andra länder, bl. a. även Japan, har den kommit till användning. I vårt land väcktes motion om införande av prop. val till riksdagens viktigaste utskott redan 1867. Den avslogs. Samma öde röntes en motion i samma ämne 1878. Sedan motionerades bl. a. H. J. Branting 1899 om allmän och lika kommunal rösträtt med proportionella val. Avslag naturligtvis. 1903 kom prop. valkommitténs förslag, som var grunden för 1904—1905 års regeringspropositioner, vilka föllo, sedan även den då tillämpade valmetoden rent förkrossande nedkritiserats beträffande platsfördelningen inom listorna.

Men högern släppte ej taget och den nu antagna valmetoden behåller samma metod för platsfördelningen mellan partilistorna som 1904—1905 års förslag, men för att avvärja kritiken har man nu även ordnat kandidaternas uppställning inom partilistorna proportionellt, vilket kompletterats av rösträttsutskottet med ett tillägg i avsikt att trygga majoritetens rätt till de främsta platserna på partilistorna.

Proportionalisterna betona att med majoritetsval, antingen en eller flera kandidater väljas, minoriteterna i en krets bli orepresenterade, medan majoritetens ensam tar alla platserna. Detta motväges nu vanligen i praktiken därav, att minoriteten i en krets är majoritet i en annan. Men proportionalismen vill så att säga matematiskt lösa problemet genom att göra större kretsar med många representanter i varje, för att ge så många partiriktningar som möjligt tillfälle att framträda med utsikt att bli representerade. Av praktiska skäl har man i det antagna förslaget för andra-kammarvalen stannat vid 3—4—5 riksdagsmän i varje krets, i Stockholm 7. Sedan valen skett vill man då fördela mandatet till varje parti i mån av dess styrka. Mandatet utdelas ett om ett i sänder. Det första naturligen till det parti, som har största röstsumman. Fördelningsregeln lyder att mandatet skola fördelas till partierna på det sättet, att det parti, som vid varje platsfördelning har det högsta jämförelsetalet skall ha platsen, och partiernas röstsummor bli naturligtvis alltid partiernas första jämförelsetal. Men ett val betyder en röstförbrukning och när nu ett parti fått en plats sjunker dess jämförelsetal med antalet platser det fått plus 1 — alltså första gången till hälften, andra gången till tredjedelen o. s. v. av det ursprungliga. Detta är den s. k. d'Hondtska fördelningsregeln, kallad så efter sin upphovsman prof. d'Hondt i Belgien.

Samma fördelningsprincip skall nu i det beslutade förslaget tillämpas inom listorna, alltså mellan kandidaterna inom partierna, att uppförandet av en kandidat till plats på partilistan är en röstförbrukning för den grupp lista inom partiet han tilläventyrs kan vara uppförd på, vilket i valmetoden uttryckes så, att en grupplista

första gången den får upp ett sitt namn på partilistan sjunker till halva sitt röstvärde, andra gången till tredjedelen, tredje gången till fjärdedelen av sitt ursprungliga röstvärde o. s. v. Detta är den Thiele—Phragméniska generaliseringen av d'Hondts metod.

Emellertid kan detta leda till att t. ex. en kandidat som partiets valmän ha mycket delade meningar om så till vida, att de väl ej ogärna se honom vald, men medan somliga anse, att han bör bli vald som den andra i ordningen, tycka en stor del, att han lämpligen bör in som den tredje eller fjärde, kommer in tack vare en så sammanbrakt hög röstsumma som den första, utträngande den man, som partiets majoritet utan meningsskiljaktighet satt främst och velat ha först vald. Detta är ju orimligt. Därför införde rösträttsutskottet ett viktigt tillägg beträffande platsfördelningen mellan kandidaterna inom ett parti. Detta lyder: "Upptaga valseklar till antal av mer än hälften av hela antalet valseklar inom partiet (partiets rösttal) samma första namn, kommer detta namn först i ordningen. Upptaga valseklar, som ha samma första namn och utgöra mer än två tredjedelar av partiets rösttal, jämväl samma andra namn, blir detta namn det andra i ordningen (på partilistan). Upptaga valseklar som ha samma första och samma andra namn samt utgöra mer än tre fjärdedelar av partiets rösttal, jämväl samma tredje namn, blir detta det tredje i ordningen", o. s. v. efter samma grunder. Först när ordningen inom partiet ej på detta sätt kan bestämmas, tillämpas den proportionella metod vi ovan angivit principen för.

Detta om valmetodens grunder. I nästa nummer skola vi belysa gången av ett val med ett exempel på hur ett val tillgår.

K. E—n.

Industriarbetarkorna och den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Från Kvinnornas Fackförbunds senaste kongress har, genom förbundets styrelse inlämnats till soc.-dem. kvinnokongressens v. utskott följande uttalande och förslag:

Vid behandling av frågan om lönearbetarkornas ställning till soc.-dem. kvinnoklubbar har påpekats det nära samband som förefinnes mellan den fackliga och den politiska arbetarrörelsen samt nödvändigheten av att upplysningsarbetet bedrivs bland kvinnorna efter såväl politiska som fackliga linjer. Kongressen anser dock, att de soc.-dem. kvinnoklubbarna på en del platser i landet ej i så hög grad som önskligt vore söka draga in lönearbetarkorna i den politiska organisationen och att praktiska åtgärder från klubbarnas sida därför böra vidtagas. Som ett steg i den riktningen hemställer kongressen, att kontingenten ändras på så sätt att inträdet i klubbarna för fackligt organiserade lönearbeterskor bortfaller och att kontingenten om möjligt endast bestäms till den avgift, som betalas för medlem till arbetarkommunen.

Vi tro att denna åtgärd skall i betydlig grad underlätta lönearbeterskornas anslutning till de politiska kvinnoklubbarna och därigenom gagna hela arbetarrörelsen.»

Utskottet har icke ansett sig kunna fatta något beslut i denna fråga, utan hemställer till klubbarna att taga upp den till behandling snarast möjligt. Men för oss alla står det klart, hur bjudande nödvändigt det är, att vår rörelse även når de unga arbeterskorna, så att de bliva politiskt intresserade och vakna för socialismens idéer. När därtill en stor del av lagstiftningsarbetet för den »sociala frågan» berör industriarbeterskorna, är det på tiden, att de komma med även i de politiska kvinnoorganisationerna, vilka ju särskilt måste ägna dessa frågor ett väket intresse.

Det vore därför önskvärdt, om klubbarna söka på bästa sätt lösa denna fråga och göra det möjligt för dessa våra kamrater, att vara med i vårt arbete för ekonomisk och social frigörelse.

Förtvivlan.

(För Morgonbris.)

*Jag har känt förtvivlans skuggor
smyga,*

*slå sin klo i djupet av min själ,
när jag ville emot ljuset flyga,
och jag fann, att jag var blott en träl.*

*Såg i fjärran hoppets stjärna glimma,
mot mig stråla leende och blid.*

*Ack jag såg den snart bland moln
försvinna,
det var ett irrbloss som bedragit mig.*

*Jag har önskat, jag har sökt att svinga
mig över vardagslivets trista strät.
Men jag fann att bundna mina vingar
var av trældom, som knöt bojan åt.*

*Bojan var så tung, dess länkar hårda,
tryckte ned mig i bekymrens dy.
Själens odling fick jag aldrig vårda,
alla ljusa drömmar måste fly.*

*Dock de komma stundom till mig åter,
smekande som västanvindens sus,
och jag drömmer och jag ler och gråter,
och min själ blir åter rik och ljus.*

*Livets solstig fick jag aldrig följa,
ödet förde mig till kamp och strid.
Snart jag spolas bort av tidens bölja,
mina minnen svinna hän med mig.*

M—A.

Brevlåda.

Till våra meddelare. En hel del brev från arbetsfältet och andra bidrag måste stå över till följande nr av brist på utrymme.

Red.

Moderskydd.

Då frågan om moderskapsförsäkring genom hr E. Wavrinskys vid förra årets riksdag väckta motion blivit en av de främsta bland de sociala frågorna och då den i synnerhet bör intressera arbetarklassens kvinnor, vilken den ju närmast gäller, vill »Morgonbris» i en följd av nr framåt återgiva de artiklar som skrivits av i frågan framstående sakkunnige. I »Morgonbris» nr 2 1908 finnes en utredande artikel av riksdagsman Wavrinsky och fortsätta vi nu med dr I. Jundells ur »Social Tidskrift»:

I.

Bland de hjälpbehövande i samhället intager den fattiga kvinnan, då hon nyss blivit eller snart skall bliva moder, en alldeles särskild ställning. Samtidigt nämligen som hon är svårt nödställd, ofta icke endast ekonomiskt utan även psykiskt, föreligger för henne under detta hennes nödställda läge den för samhället betydelsefulla uppgiften att fostra den kommande generationen. Under det att andra nödställda nöja sig med att taga vad den offentliga eller enskilda välgörenheten kan erbjuda dem och under det att på dessa andra gemenligen icke heller ställas några särskilda fordringar, har på den nödställda modern lagts en av de viktigaste och svåraste uppgifterna inom samhället, uppgiften att av barnet dana en sund, stark och duglig samhällsmedlem, eller rättare, naturen har pålagt och danat kvinnan för detta arbete, men samhället rycker henne fruktansvärt ofta ifrån denna hennes främsta uppgift; och gör samhället det icke självt, så äser det åtminstone stillatigande, att hon av egen mer eller mindre fri vilja åsidosätter denna plikt och snart mer eller mindre fullständigt skiljer sig eller skiljes från barnet.

Att detta — moderns skiljande från barnet — fått hittills obehindrat fortgå, beror väl därpå, att man ännu ej klart förstått, vad ett sådant särskiljande av moder och barn egentligen betyder för samhället och de individer, som sålunda mot naturens ordning slitas ifrån varandra. Eller hur många samhällsmedlemmar känna ännu i dag det fruktansvärda förhållandet, att i de civiliserade länderna vart femte barn dör, innan det uppnått ett års ålder, att mer än vart fjärde av alla dödsfall kommer på barn i första levnadsåret, under det att den så allmänt fruktade tuberkulosen endast förorsakar vart sjätte till vart sjunde dödsfall; huru många veta, att dödligheten bland arbetares barn är två och en halv gång så stor och dödligheten bland de s. k. oäkta barn är mer än sju gånger så

stor som bland välbärgade äkta makars barn. Huru många samhällsmedlemmar veta, att dessa tröstlösa siffror icke äro följden av en naturlag, utan följden av en kränkning av en naturlag. Huru många veta, att denna lag lyder sålunda: barnet skall förbliva vid sin moders bröst, modersmjölken är dibarnets enda naturliga näring, dess bästa och ofta enda läkemedel och skydd mot sjukdomar. 70 till 80 proc. av alla dödsfall bland barn under första levnadsåret beror därpå, att barnen uppfödas artificiellt. Att plundra ett fågelbo anses ju som ett fullt död, men otaliga eljest fint tänkande och kännande människor stå alldeles likgiltiga gent emot den plundring på liv och hälsa, som tusende och åter tusende gånger ärligen begås i även ett litet land, därigenom att mor och barn skiljas åt.

Känslan borde säga oss, att här sker något orätt, men borde ej förståndet säga oss detsamma? Är ett barn verkligen ett så värdelöst föremål för samhället, som den ringa hänsynen för dess livsbetingelser synes antyda? Hur ofta hör man ej eljest kloka och förståndiga män och kvinnor yttra sig sålunda vid underrättelsen om, att en fattig kvinnas barn dött: det var då väl, att det fick dö; det var lyckligt för modern. Dessa personer betänka ej, att den friska och arbetsföra människans är samhällets viktigaste tillgång.

Nationernas och rasernas bestånd är i första hand knutet vid en kraftig folkökning. Nedgången i den europeiska folkökningen är en allvarlig faktor i frågan om den vita eller gula rasens framtida övervalde. Det ligger ett bittert allvar i de franska statsmännens och nationalekonomernas bekymmer över sitt lands sjunkande nativitet och befolkningssiffrans kvarblivande vid samma punkt. Huru stor betydelse måste då icke vi själva tillmätta en kraftig folkökning i vårt på jord och naturtillgångar rika, men på armar fattiga Sverige. Vi måste ihågkomma, att nativiteten i Sverige med siffran 25 födelser på 1,000 invånare (år 1905) är den lägsta i Europa, nativiteten näst Frankrike, som är 21 på 1,000 invånare, under det att t. ex. Tyskland har en nativitet av 35 på 1,000. Särskilt oroande är den låga nativiteten i Sverige, emedan den alltså sedan 1875 och ända in på sista åren varit i ständigt sjunkande.

Nativiteten i Sverige har under åren visat följande siffror:

1871—80	30,484	på 1 miljon
81—90	29,063
91—1900	27,144
1894—1903	26,804
1903	25,700
1904	25,749
1905	25,660
1906	25,720

Denna sänkning i nativiteten beror nu visserligen ej på en minskad förmåga att avla barn, utan på den m-

der perioden efter 1875 så gott som regelbundet är för år sjunkande äktenskapsfrekvensen, vilken i främsta runnet är framkallad av giftermålens försenande. Fruktsamheten i Sverige har länge varit normal — troligen för de mer framskridna åldrarna något högre än i flertalet andra länder — men även den har visat tendenser till nedgång under de senaste åren, helt visst på grund av en tilltagande obägenhet hos stora grupper av befolkningen att underkasta sig de med barnens uppfödande och uppfostrande förenade besvärigheterna och ekonomiska uppoffringarna. Det blir därför en samhällsangelägenhet av allra största vikt att åtminstone så väl som möjligt taga vara på alla de barn som levande födas.

Mot samhällets intresse av och skyldighet att verka för minskning av barnadödligheten har den invändningen gjorts, att rasen skulle försämrans genom en sådan minskning, ity att densamma skulle leda till dåligt urval bland de överlevande. Värdet av denna invändning har emellertid vederlagts på mångahanda sätt. Spinoza, Kant, Moltke, Helmholtz, Rousseau, Schiller och Heine voro alla riktiga sorgbarn, vilka "knappast bidragit till rasens förbättring, men vilka dock gjort odödliga ting för mänsklighetens utveckling". Vidare har det visat sig, att en högre dödlighet under första levnadsåret icke motsvaras av en mindre, utan vanligen av en högre dödlighet, under andra levnadsåret, och slutligen har det konstaterats, att dugligheten till militärtjänst är mindre i trakter med hög barnadödlighet än i trakter med låg.

En väsentlig minskning i barnadödligheten kan, som ovan visats, endast ske ifall barnet åtminstone under hela ditiden, således under största delen av första levnadsåret, får stanna hos modern och näras vid bröstet. Varje annan metod är förfelad. Tidens största biologer, kemister och läkare hava förgäves sökt att finna en god ersättning för kvinnomjolk, men hava fullständigt misslyckats. Den livgivande källans hemlighet är ännu outforskad. Och det är kanske att önska, att den hemligheten aldrig må bliva avslöjad. Ty bevarandet av det intima sambandet mellan mor och barn är icke endast en medicinsk-hygienisk fråga och icke endast en samhällsangelägenhet med ovan antydd innebörd, utan frågan går djupare. Det är först därigenom, att modern får ägna sig åt sitt barn, får nära det vid sitt bröst, får vårda det och följa det upp till mannaålderns utveckling, det är först därigenom, som hon lär sig inse moderskapets verkliga betydelse. Detta arbete och denna omsorg måste verka förädlade på den ogifta modern, måste lära henne inse, att det icke är en likgiltig sak att föda barn till världen. Den moder, som så är bunden vid sitt barn, ger icke så lätt bort sig en annan gång. Och de unga ogifta

kvinnor, som se sina kamrater, vilka begått "felsteg", för alltid bundna vid det levande beviset för vad som skett, skola säkerligen väckas till eftertanke. Säkerligen skall detta exempel verka bättre än det nu vanliga förhållandet, att de unga kvinnorna visserligen veta, att den ena och den andra kamraten har haft barn, men icke kunna se, att dessas liv därför råkat i andra färör, blivit mera bundet och allvarligt än förut, utan snarare tvärtom. Från sedlighetens synpunkt kan det således åtminstone icke verka sämre, om den ogifta modern och hennes barn för alltid få vara bundna vid varandra. Framför allt kan väl ej ens den mest förstöckade sedlighetsivrare tro, att samhällets massmord på de oskyldiga "oäkta" barnen kan främja den verkliga sedligheten. Härfor fordras helt andra medel: bättre uppfostran, större kunskaper, intimare och förtroeligare sammanlevnad mellan barn och föräldrar o s. v.

Bland det mest upprörande i frågan om de ogifta kvinnornas och de oäkta barnens förhållande är den lätthet, med vilken barnafadern kan undandraga sig och i regeln också ofta (genom en svekfull rymning, exempelvis till Amerika) undandrager sig plikten att bidraga till moderns och barnets underhåll. Här ser man tydligare än edjest, att samhällets lagar äro stiftade av endast män, och att de ofta äro stiftade av männen mot kvinnorna.

Att den ogifta modern, i saknad av stöd av barnafadern, vars enda tillgivenhet ofta är ägnad brännvinet och ölet, och i övrigt överlämnad åt sig själv, i de ojämförligt flesta fall måste ackordera ut barnet för att försörja detsamma och sig själv, är tydligt. Men även i de flesta fall där modern söker och får understöd genom en ofentliga fattigvården eller den enskilda välgörenheten, gives hjälpen med ytterst få undantag (bland dessa glädjande undantag bör här särskilt nämnas Småbarnshemmet i Stockholm) i sådan form eller rent av under det tydligt fastställda villkoret, att modern måste för alltid och fullständigt skiljas från sitt barn. Huru många mor ser ej med gråt och förtvivlan den stund komma, då hennes barn vid några få månaders ålder skickas ut ifrån den inrättning, där hon och barnet en alltför kort tid fått tillhöra varandra. Men ingen uppörres, ingen känner medlidande, det är ju ej ett fågelbo, som plundras.

Hur länge skall sambandet mellan mor och barn bibehållas? Naturligtvis under hela deras liv. Modern är i regeln barnets oersättliga hjälp och vårdarinna; barnet skall vara moderns vårdare och stöd, då hennes sjukdoms och ålderdoms dagar börja.

Minimifordran måste vara, att barnet under vanliga omständigheter icke skiljes från modern under hela digivningsperioden, ty då är modersmjöl-

ken oersättlig och då sammanväxa mor och barn med band, som i regeln hålla livet ut.

Hur litet som vinnes med att mor och barn få tillhöra varandra endast en kort del av digivningstiden visa siffrorna från Allmänna barnhuset i Stockholm, denna institution, som från alla håll inom lands och utom lands framhålles såsom reut av en idealinstitution.

Dödligheten där bland de späda barnen inom själva centralanstalten i Stockholm har varit

År 1901:	10,8	proc.
„ 1902:	3,53	„
„ 1903:	7,29	„
„ 1904:	6,43	„
„ 1905:	6,56	„
„ 1906:	6,96	„

Men resultatet av Allmänna barnhusets verksamhet får naturligtvis icke bedömas efter dessa i och för sig vackra siffror, utan måste bedömas efter dödligheten bland barnhusets samtliga späda barn, såväl de inom centralanstalten upptagna som de utackorderade, under ett år gamla barnen. Gör man så, så får man (enligt barnhusets berättelser) följande siffror, som ställa förhållandena i riktigt ljus.

Dödsprocenten bland samtliga späda barnhusbarn var nämligen

År 1901:	22,7	proc.
„ 1902:	11,7	„
„ 1903:	15,3	„
„ 1904:	16,4	„
„ 1905:	17,3	„
„ 1906:	14,0	„

Jämför man dessa siffror med dödligheten bland de späda barnen inom hela Stockholms stad (enligt hälsovårdsnämndens årsberättelser), så se vi, att här i allmänhet fås avsevärt bättre siffror, ty enligt hälsovårdsnämndens i Stockholm berättelser var denna dödlighet

År 1901:	17,89	proc.
„ 1902:	12,42	„
„ 1903:	14,25	„
„ 1904:	12,99	„
„ 1905:	13,14	„
„ 1906:	11,86	„

Men ännu märkligare och värd det allvarligaste begrundande är en jämförelse mellan dödligheten bland de späda barnhusbarnen och dödligheten bland samtliga oäkta under ett år gamla barn i riket. Denna visar enligt Sverges officiella statistik följande siffror:

År 1901:	16,88	proc.
„ 1902:	13,28	„
„ 1903:	14,95	„
„ 1904:	13,56	„

således i medeltal bättre siffror än Allmänna barnhusets.

De utackorderade späda barnhusbarnens hälsotillstånd är således så dåligt, att de vackra resultat, som er-



MODERSKÄRLEK



MODERLIG UNDERVISNING.

hållas inom själva centralanstalten i Stockholm och som, i så måtto med skäl, gjort Allmänna barnhuset till en i hela den civiliserade världen berömd institution, mer än neutraliseras av den stora dödligheten bland dess utackorderade späda barn. Med dessa förhållanden för ögonen måste den tanken bana sig fram, att tiden är inne att taga i övervägande, om ej Allmänna barnhusinrättningens verksamhet bör helt omorganiseras, på vad sätt skall jag framdeles antyda.

Man skall möjligen göra den invändningen, att de barn, som intagits å Allmänna barnhuset, skulle bli sämre ställda, om de ej intagits å inrättningen, än de oäkta barnen i riket i allmänhet. Men den invändningen är knappt hållbar. Barnhusbarnen äro dels "för hel summa inkösta barn", d. v. s. barn, som helt övertagas av barnhuset mot en ersättning av en större summa penningar (denna var år 1901—1903 500 kr., sedan 600 kr.), dels "ambarn", d. v. s. barn, som helt övertagas av inrättningen, mot villkor, att modern under 8 månader tjänstgör som amma (för sitt eget barn och samtidigt eller efter dettas utskrivande för andra barn), dels slutligen av fattigvården inlösta barn. Då modern på grund av bristande mjölktillgång eller på grund av dåligt hälsotillstånd ej kan antagas till amma på barnhuset, vänder hon sig ofta till fattigvården, som då i en del fall inlöser hennes barn å barnhuset (inrättningen är skyldig mot-

taga späda barn tillhörande Stockholms kommun mot nedsatt avgift). Antalet ambarn, för hel summa inlösta barn och av fattigvården inlösta var:

	Ambarn.	För hel s:ma inlösta.	Av fattigvård inlöst
År 1901:	209	119	221
" 1902:	206	193	207
" 1903:	224	217	248
" 1904:	218	156	240
" 1905:	193	167	257

Att kvinnor, som kunna anskaffa 500—600 kronor till inlösnig av sina barn å barnhuset, icke äro sämre, utan snarare bättre ställda än flertalet ogifta mödrar i Sverige är väl ganska säkert. För de mödrar, som vilja "amma in" sina barn å barnhuset, fordras, att de vid noggrann läkareundersökning förete god hälsa. I allmänhet äro således ammorna på barnhuset kraftiga och friska individer. Men god hälsa och därmed god arbetsförmåga hos modern är ju också en resurs för barnet. Sämsta utsikterna att bli vid liv skulle antagligen de barn haft, som inlösts av fattigvården, och deras antal är ju ganska stort, men intet talar för att barnhusbarnens levnadsförhållanden och därmed levnadsutsikter skulle i allmänhet avvika från förhållandena hos de andra 15—16,000 i hela riket under åren 1901—1904 födda oäkta barnen, vilka ju också till mycket stor del falla fattigvården till last.

(Forts.)

Snö i förstaden.

*Mellan gråa hus i längder
faller snö i rika mängder;
i en vit och fager slöja
svepes gränders smutsighet.
Sakta snötyngd skymning kläder
trånga gator, där jag träder
fram i fotsdjup snö, att plöja
vägen till min ensamhet.*

*Där jag mig från världen gömmer
vid en brasa, bort mig drömmer
ifrån sorgerna, att glömma
dagens tunga ledsamhet.
Som ett snöfall sjunker neder
över allt sin svepning breder,
lika milt jag då vill döma
jordelivets syndfullhet,*

Einar Ljunberg.

Kvinnorna med.

Det är till dig arbetarkvinna jag som en kamrat och broder vill ställa ett par frågor. Bör du stå solidarisk med din arbetande kamrat, mannen? Bör du, om tillfälle dig gives, även tillhöra en organisation, vars strävan är att tillsammans med dina övriga kam-

rater förbättra din och dina jämnliskas ställning i samhället såväl ekonomiskt som moraliskt? Är det din plikt att även du deltagar i arbetet för att få bort nu rådande orättvisa samhällsförhållanden? Är du i din ställning som tjänare, som butiksbiträde, som fabriksarbeterska fri från lärande ekonomiska bekymmer? Bör du då samman med dina kamrater överlägga om på vilket sätt du och dina klassystrar skola kunna erhålla full valuta för edert arbete?

Du kanske är tjänarinna, och måste dag ut och dag in i ett lidligt springande och tjäsk arbete åt din husmoder, *överklasskvinnan*, och ändock oftast blir du behandlad med förödmjukande brutalitet.

Kort sagt, du tillhör den förtryckta klassen, proletärererna, arbetareklassen, och då är det din plikt att sluta dig till vår rörelse. Detta gör du bäst med att tillhöra den fackförening som företräder ditt speciella arbete, eller om sådan inte finnes, försök med dina övriga kamrater att bilda en förening.

Är du gift, har hem och familj att vårda, då har du också skyldighet att deltaga i ar-

betet för ett rättvist sambälle. I stället för att knota på din man för det ständiga springet på fackföreningsmöten och dylikt, bör du mana honom att ännu kraftigare deltaga i striden, du bör uppmuntra honom, när han kommer hem ifrån sitt tunga arbete, och därigenom giva honom håg till att arbeta i organisationens tjänst.

Du måste även skaffa dig vetenskap om socialismens idéer genom att läsa deess litteratur. Det finnes så mycket god och praktisk litteratur i broschyrform till billigt pris; en del gratis, vilken mer eller mindre utförligt behandlar din ställning till socialismen. Sök att skaffa dig sådan och du skall snart lära dig förstå var du har din plats, för eller emot vår sak.

När arbetarkvinnorna så förstå sin ställning till arbetarrörelsen, komma vi fortare att nå målet. Som mödrar fostra de då sina barn i broderskapets idéer, och giva dem möjlighet att ännu kraftigare än vi arbeta för dessa idéers verklighet.

Oskar Pettersson.

Giv oss en ny kvinnotyp!

»Giv oss en ny kvinnotyp!» ljudet det enträgna ropet härom dagen i en tidning.

»Ingeborg är för gammal och unga grevinnan i Gösta Berling inte heller modärn längre, och Söderbergs Gertrud — ja, hennes lämplighet som exempel för unga fruar lär väl ändå vara omtvistad».

Någonting i den vägen tror jag det var, som angavs som skäl för »ropet», vilket betecknande nog kom från damernas egen spalt.

— Nog ska vi gärna vara med om att avskeda både Ingeborg och Nora, och Gertrud med förrästen! För Ingeborgsidyller med sin sentimentala, »svenvita» kärlekslycka ha vi i detta splitt-ringens och söndringens utkorade tidevarf varken tid eller lust, och om den rätta halten av Noras individuella personlighetskrav är nu så mycket talat och skrivit, dömt och bedömt, att Nora får »gå» utan att det det ringaste generar eller stör oss i våra betraktelser över vårt »livsve». »Unga grevinnan» däremot besatt en viss mån av andlig tapperhet, som vi nog lite var kunde vara i behov av, och som kunde vara oss till nytta i en tid nu då i allt sättes hårt emot hårt.

Se'n ha vi »Gertrud» och vad har hon »gett» oss?

— Om vi nu inte vilja vara med om att säga att hon inte är »presentabel», så kunna vi väl dock erkänna, att behållningen efter den psykologiska studie vi ägnat henne inte är synnerligen stor.

Gertrud är en typ, som med sitt sublimes förakt för vardagligheter väl genast rycker oss med, men hon är för

överklig och saknar det djup, och den kärna i karaktären, som skulle hållit oss kvar. — Men för *de* kvinnor, som behöva »typer» för att utbilda sin egen personlighet ha vi ju emellertid andra »exempel» i oändlighet att tillgå.

Tänk t. ex. på »Herr Bengts hustru» som kanske inte är så gammal ändå!

Och »Hedda Gabler» se'n, som gift med en professor vars hela tankeutbytes-schemas ord med sin hustru voro: »tänk de, Hedda!» Som surrogat för en man och den andliga förståelse hon således tyckte sig sakna tog hon »mål-skjutning» med sin fader generalens pistol. Som »mål» använde hon allt mellan himmel och jord, och till sist sig själv. Träffade gjorde hon säkert — i synnerhet det *sista!*

Och så ha vi Karen Borneman — som visserligen är konfiskerad på grund av sin osedliga apparition, men som dock har mera äkthet och sanningssökeri över denna än t. ex. Gertrud med sin osunda »hänmani».

Ännu en typ, som kanske passar inte så dåligt in på vår tid, har Wickström i sina »Kvinnostudier» karaktäriserat så här:

Fru A.: »Hur tänker du rösta?»

Fru B.: »I min bruna, med pärlgarnityret, hade jag tänkt!»

Ovanstående talar för sig själv ett alltför tydligt språk för att behöva närmare preciseras.

Och ännu många exempel och föredömen finnas ju att tillgå, t. ex. den hurtiga »Norrtullsligan» för dem som ännu stå »under strecket», men det

skulle bli att upprepa i oändlighet. Ergo, fattas det inte »ucbilder» för våra kvinnor, både sådana som kunna med gott samvete rekommenderas och sådana, från vilka åtminstone männen ha allt skäl att be gud bevara deras »äkta ärbära» hälfter ifrån.

Men, för att återkomma till början av detta lilla »opus», — jag såg också att en borgerlig liten landsortstidning gjort ett inlägg i »frågan», där den till min stora förbluffelse uttalade den förhoppningen att vi snart skulle få en ny typ. »Det vore önskligt», skrev tiden, »om vi på våra gator och promenader kunde få se och möta en annan uppbyggelse av unga flickor, med litet mindre valkar och krimskrams på huvudet och i stället litet *inuti* detsamma».

Ja, det vore i sanning önskligt! Men från vilket samhällsläger härstammar denna typ, om inte just från det borgerliga? Och vilken press läsa det — om de nu över huvud läsa något! — om inte just denna, som nu dock finner sig förlåten att klokt beklaga deras indolens för allt vad andlig odling heter!

Om man skulle fråga en sådan där »sipp» mamsell vad hon »tycker om» t. ex. Strindberg, så blir man antingen vittne till hennes absoluta ovetenhet om hans existens, eller också i bästa fall har hon hört något om hans beryktade »kvinnohat» och rynkar slynaktigt spotskt-förnämt på näsan under utropet: »Usch då, inte läser jag honom! Han är ju kvinnohatare!» — Men man får heller inte glömma att det fins en liknande kategori av unga *män* inom samma samhällsklass, vilka visst inte stå efter spinsidans representanter i fråga varken om ytlighet och toaletter eller presterandet av en massa abrakadabra, som är uttytt: meningslöst pladder, och vars örfilstäcka knoddmanér endast ursäktas av deras bristfällighet å huvudets vägnar.

Dessa typer av båda könen söka och finna alltid varandra, och bådes tankegång går alltid i både första och andra rummet i samma riktning. Alltså: 1) »Vad skall jag ta' på mig?» 2) »Med vem skall jag flirta?» Ett *tredje* spörsmål gives dem ej. Därför instämna vi så livligt i önskemålet om realiserandet av litet mindre fadda företeelser i fråga om *denna* ungdom.

Emellertid kom jag visst från ämnet: *kvinnan*. Jag har framhållit hurusom det ej saknas »förebilder» — mer eller mindre lämpliga — för dem, som behöva något att efterapa. Men man skall helt säkert svara: de äro för gamla, utslitna, och framförallt *omoderna!* Det

måste till något riktigt nytt, helst så rafflande som möjligt. Något »noch nie de gewesenes», som hittills inte skadat dagens ljus, framförallt något helt och hållet obeprövat. Och till den ändan har man »ropat» åt våra författare — naturligtvis förnämligast till dem, som tagit till sin stora uppgift att psykologiskt analysera detta »kvindesinde» mysteri, men som för många blivit ett så tacksamt arbetsfält. Så nu kunna vi lugnt knäppa ihop våra händer eller lägga vår patience i avvaktan på framträdandet av denna nya (uppenbarelse) som säkert i sinom tid skall komma.

Mätte nu bara herrar »upptäckare» taga sitt höga kall på allvar så att deras nya »under» må kunna frambringa den efterlängtade succén och såmedelst tillfredsställa denna i hoppfull avvaktan stående feministiska falang som av Strindbergs obarmhertiga satyrpenna ställts under epitetet *kulturkvinnan*.

Kulturkvinnan var det ja! Men då ha vi sannerligen allt skäl att be alla goda makter bevara oss från denna »kultur» som t. ex. i »Damernas egen» anno 08 tar sig uttryck och form i »frågor» som väl egentligen borde höra hemma i barnkammaren. Så t. ex. frågar en »Junge Frau» »hur hon skall kunna förfärdiga sig en *nöldyna* — utan allt för mycken möda» (!) En annan frågar »vad hon skall bli», en tredje, »om hon vid inträde i ett sällskap alltid skall hälsa på värdfolket först — även om de äro spridda»!! En fru M. v. R. frågar vad hon skall göra med sitt 3-åriga barn, som har för röda kinder. Säger sig ha »försökt bockfett, vilket emellertid har den olägenheten att det är mycket svårt att få på i tillräcklig mängd» o. s. v. Epitetet *kulturkvinna*, jämfäst med dessa »frågor» låter oss emellertid förstå att det i detta fall mellan det sublima och löjliga inte längre existerar något tuffjäät. Och det belyser även i vilket stort behov vi äro av en nyare kvinna, som inte grundlägger sin personlighet, karaktär och sitt omdöme genom andras inflytande. Vi behöva en kvinna, som får växa och utveckla sig fritt, befriad från all »drivhusluft», som själv tänker och skapar sig en övertygelse och som har mod att handla i överensstämmelse med densamma. Vi behöva en kvinna, för vilken »fred ej är det bästa, men att man något vill», med ett starkt utpräglat personlighetskrav, en sådan, som endast en frisk hjärna och en fri tanke förmår skapa; en kvinna som har sina *egna* förtjänster att tacka för den ställning hon innehar, som inte väjer för

kampen och faran i stort som smått, som alltid går raka vägar, men, som aldrig mäter och räknar stegen, som hävdar sin rätt som kvinna, som helst sätter sig ett mål före, och som framför allt *alltid* i livets alla skiften försöker att vara sig »*selv nok*».

»Klockorna ringa
ut över Sverges land
löften, som klinga
stolt i vår morgons brand»,

säger skalden, men låt oss inte hoppas för mycket av dessa »löften» eller villas av »lyckolivets gycklande chimär». Kvinnan har länge nog nöjt sig med dessa bubblor, som alltid brustit vid beröringen och det är tid på att hon får upp ögonen för den andliga efterblivenhet som drabbat henne och som väl i första rummet bär skulden till att hon av männen och samhället blivit placerad i skamvrån. Det är hög tid att förtrollningen brytes och att hon blir väckt ur sin andliga dvala, för att tillägna sig de själens skatter och andliga företräden, förutan vilka alörig föddes en stor tanke, tändes en eldig håg, eller slogs ett kraftigt slag. Och sedan, när en gång den vakna tankens och upplysningens frö väl är sått, hjälper det ej om

» — — någon vill stampa
dess spirande brodd emot!

Den gror under dem, som trampa,
och slår blott mer djupt sin rot».

— Men under detta utvecklingskede, som förestår kvinnan, borde hon akta sig för att urarta till den obehagliga »kvinnosakskvinnotyp» som av en stor författare tillägnats epitetet »mankvinna». Denna mankvinna är väl egentligen en karrikatur av det kvinnligas *ursprung* och *naturliga* bestämelse, men det gäller att taga sig i akt att av karrikaturen inte blir något annat. Ty det kan väl inte vara nödvändigt att en kvinna, som ifråga om intelligens och vetande är jämfäst med mannen inåt och även vill vara det utåt därför skall behöva tillägna sig hans yttre maner och dåliga vanor. Kan hon inte vara mannens kamrat och jämlike utan att hon skall supa, röka och svära lika ogenerat som han, då är det bättre att hänga en kvarnsten om hennes hals eller åtminstone låta henne stanna där hon är som hemmets vestal — eller slavinna, vilket man vill.

Ty kvinnan skall väl ändå först och främst vara det till vilket hennes natur bestämt henne, — det hjälper ej, hur hon än kränger och drar i selen — och så snart hon förnekar eller förvanskar

denna blir hon en bastard — i detta fall en »mankvinna».

Och hon skall aldrig vara nog dåraktig att tro, att hon genom förtjänsten av denna »frihet» ökar sitt inflytande över mannen. Möjligen imponerar hon genast på honom genom originaliteten i sin nya skepelse, men i längden verkar hon nog mest motbjudande och som *kvinna* är hon för honom ohjälpligt förlorad. Alltså: kamrat med mannen, men hans *kvinnliga* kamrat! Ty är hon nu en gång hans andliga jämnbörding så tror jag att hon så mycket mer som kvinna är i stånd att vara hans verkliga vän. Och hon gör nog klokast i att ej låta sitt »maktbegär» över honom förleda sig till att vilja spela en Omfales roll mot sin Herakles, ty om vi också inte kunna tro att »det kvinnligt veka i mänskossinn, skall frälsa världen, och ringa in förbrödringens framtidsrike» så kunna vi dock erkänna att där det finns och vid rätta tillfället kommer till användning, skämmer det inte sin plats eller förstör sin sak. Och den kvinna, som besitter det eviga adelskap som känslans och hjärtats höghet och godhet förlämnar behöver ingen annan rangställning. Denna borna kraft skall hjälpa henne, vore hon än ensam lämnad i kampens mitt.

Och så gå vi då framåt och uppåt under sång, vi som annars ingen yttre anledning ha att stämma upp några jublande hymner till livet. Men vi sjunga ändå, ty arbete och kamp i frihetens rödaste fälttecken väntar oss vart vi tåga fram. Och:

»Ingen slipper, var skall svinga
svärd i kallets kamp, och ringa
är ej något kall som bärs
av en tro, en lust att bringa
allt, om allt en gång begärs.»

Av unga friska krafter vilja vi gripa an våra förstörelseverk mot allt gammalt och murket, och rödja plats för »luft och ljus». Och det vi ej hinna med skall spolas bort av det stora vårflödet som kommer efter oss och som utan nåd och förbarmande under brusande gny slår ner och bryter lös alla stängsel och fördämningar.

Och då en gång skall sången ljuda ännu mera stark och hög från friska lungor och fria bröst:

»Den sång, som skapar ny vår tid,
en sång till död, en sång till strid,
skall stöta klingan, blank och hård,
i *Fördom*, värd att falla,
den skall som morgonrodnans bärd
bebåda dag för alla.»

Julia Ström.

Armodets barn.

*Jag såg honom ofta, den lille,
så frusen, så arm och så trasig han gick
på torgen, bland människovimlet,
och bannor och snåsor han fick.*

*Hans drag voro slöa och tårda,
ty nöden sin stämpel har satt däruppå.
Och aldrig de krusas av löje,
de blåbleka läpparna små.*

*Han trängde sig fram mellan stånden,
på utsträckta armen han skoremnar bär,
och beder med stämma så ödmjuk:
'Å, snälla frun, köp ett par!'*

*Han skuffades omilt tillbaka
av hjärtlösa människor, hårda som sten,
'Gå hän då, förskräckliga pojke,
så hör vad jag säger, gå hän!'*

*Han van var att skuffas, den lille arme
och tycktes ej fästa sig mycket därvid.
Dock såg jag en glimt i hans ögon,
som visar att innerst det sved.*

*Jag såg honom också vid fönstren,
där lyx och där överflöd hopat sig har.
Det sved i mitt hjärta, det brände,
då jag såg de trasor han bar.*

*Fast ännu för ung att fatta
hur hårt han behandlad av samhället är,
dock en gång skall kanske han vakna
den lilla trasproletär.*

*Om hatet väl nånsin kan glöda
och finna sin näring i människobröst,
så är det hos alla de arma,
vars liv är blott mörker och höst.*

*Som allt från sin spädaste barndom
blott lärde sig känna den bittraste nöd,
och hela dess tillvaro endast
en förtvivlad kamp var för bröd!*

*Och många utav dem gå under;
allt djupare, djupare sjunka de ned.
De kämpat så länge de kunde,
nu följa de viljelöst med.*

*Men bliva de män i leden,
då bliva de kämpar med okwligt mod,
ty minnet från barndomens fador
ger eld och hat i deras blod.*

Mona.

Notiser.

Varför böra kvinnorna delta i de kommunala valen? Denna fråga har besvarats av danska folketingsmannen dr H. L. Möller sålunda:

Därför att kvinnorna ha alldeles samma intresse som männen av att kommunerna bli väl styrda, och därför att kommunerna skulle bli bättre styrda när även kvinnorna få inflytande därpå än när männen äro ensamma om det.

Högskoleföreståndaren Grönvold Nielsen svarar: Kvinnor böra rösta vid de kommunala valen för hemmens skull, för kommu-

nens skull, för sin egen skull och för männens skull, vilka lida i etiskt avseende på att vara ensamma om valrätten. Vidare böra kvinnorna talrikt infinna sig vid de kommunala valen för att snarast möjligt uppnå politisk valrätt.

Folketingsman I. C. Christensen säger: För att visa att de värdera valrätten, för att få inflytande på kommunens styrelse och slutligen för att en gång få valrätt i dess fulla vidd.

Danska ministern för handel och sjöfart, Johan Hansen, anser: — — — att rösträtt över huvud bör avlösas av röstpikt. Har man, genom att avge sin röst, fått tillfälle att utöva om också blott en ringa bråkdel av inflytande på stadens styrelse, så bör det vara en hederssak, ja, en pikt, för varje väljare att begagna sin rätt.

Agitationen. Fru Agda Östlund börjar den 12 april sin agitation i Blekinge

efter följande resplan: Olovsström, Sölvesborg, Mörrum, Vekerum, Karlshamn, Olsarum, Sternö, Åkeholm, Hällaryd, Åryd, Bräkne-Hoby, Ronneby, Skönevik, Kuggeboda, Kallinge och Karlskrona. Vi hoppas att resultatet av detta arbete blir det bästa.

Morgonbris maj-nummer utkommer den 27 april i färgtryck och med värdefullt och omväxlande innehåll. Det bör kunna säljas till *varje* deltagare i majdemonstrationerna över hela landet, varför våra kommissionärer uppmanas att betydligt öka sina rekvisitioner, vilka skola vara insända till exp. senast den 20 april.

Från arbetsfältet.

Årsfest

frade Ramnäs soc.-dem. kvinnoklubb sönda gen den 7 mars kl. 2 e. m. i samlingslokalen vid bruket. Sedan klubbens sekr., fru H. Stålberg, i ett kortare anförande hälsat de närvarande välkomna och »Arbetets söner» unisont avsjungits vidtog den egentliga festen, som omväxlade med sång, musik, dans och lekar; kaffedrickning ej att förglömma. Senare på aftonen spelades av barn tvenne teaterstycken. De små skötte sig utmärkt bra, varför de också fingo mottaga vackra erkännanden och applåder. Festen fortgick under den mest gemytliga stämning till långt fram på aftonen.

Från Karlstad.

På Karlstads socialdemokratiska kvinnoklubb senaste möte diskuterades frågan: »Huru böra vi omsätta våra idéer i det praktiska livet?» Diskussionen blev rätt livlig och alla voro eniga om, att det viktigaste vi ha att göra är att söka väcka upp de ointresserade, så att de börja förstå och taga vara på sina mänskliga rättigheter.

Att organisera Karlstads arbeterskor stöter på stora svårigheter på grund av deras stora liknöjdhet. Då man resonerar med fabriksarbeterskorna om nödvändigheten att organisera sig, bruka de svara: »Man skall väl inte gå på fabriken i all sin tid heller». Gjorde kvinnorna sig besvär med att tänka skulle de snart förstå hur dumt detta resonemang är. Många bo kanske hos sina föräldrar och äro på grund härav ej så beroende av hur mycket de förtjäna, men många måste helt och hållet leva på sitt arbete, och kunna icke på grund av de andras liknöjdhet få sin otillräckliga arbetslön höjd.

Vidare talades om hemarbeterskorna. Dessa ha det ännu sämre ställt än sömmerskor och fabriksarbeterskor och detta beror nog till stor del på, att det finnes många gifta kvinnor som konkurrera. Dessa äro inte helt beroende av arbetet och taga det därför till underpris varigenom priserna nedprässas även för dem som uteslutande måste leva på detta arbete. Skarpt klandrades de män, som, kanske själva organiserade, tillåta sina hustrur att arbeta för svältlöner. Om de ej kunde få klart för sig hur osund denna konkurrens

är, så kunde de åtminstone tänka efter hur mycket de själva vinna i ekonomiskt avseende. Genom att hustrurna taga hem arbete blir hemmet försummat. Skall en kvinna sitta och trampa symaskinen hela dagen, är det alldeles klart, att hon ej kan sköta hemmet som hon borde. Hemtrevnaden blir förstörd och barnen få ej den vård som de skulle ha. Familjefadern sätter naturligtvis värde på, om det är trevligt i hemmet, då han kommer från sitt arbete på kvällen, och det kan det absolut inte bli, om hustrun skall jakta hela dagen för att förtjäna några ören. Skulle det finnas fall där hustruns arbete är alldeles nödvändigt för familjens underhåll, borde väl arbeterskorna inse det nödvändiga i att organisera sig och deras män borde hjälpa dem.

Klubben beslöt att inbjuda kapp- och klädningssömmerskorna samt textilarbeterskorna till ett möte och söka förmå dem att genom organisation förbättra sin ställning.

Till sist en vädjan till Karlstads arbeterskor: Låt oss ej behålla den uppfattningen att Ni äro alldeles omöjliga att väcka, utan sluten Eder till våra leder och låtom oss gemensamt kämpa för vår sak. Se på männens organisationer, hur mycket ha de ej vunnit genom dem? Vi ha varit liknöjda så länge, att det nu är på tiden att vakna upp och hugga i med frieka tag och det är inte alla så omöjligt, som man kanske tror, om vi blott äro eniga. Med hälsning till kamrater landet runt. *Karlstads kvinnoklubb.*

Utdrag ur Helsingborgs Soc.-dem. kvinnoklubbens verksamhet.

Undertecknad har blivit anmodad att för vårt »partiorgan» Morgonbris skriva något om vår klubb. Det kan förhända intressera andra klubbars medlemmar att höra något om dess verksamhet från stiftandet till nuvarande tidpunkt.

Helsingborgs Soc.-dem. kvinnoklubb bildades den 10 april 1900 av vår präktiga agitator fru Kata Dalström, och fick genast 47 medlemmar. De första åren steg klubbens medlemsantal till en efter förhållandena ganska stor siffra, nämligen ända till 140 medlemmar. Den 1 mars 1901 deltog klubben för första gången i majdemonstrationen med sin

nya röda fana. Samma år bildades, på klubbens initiativ, en kappsömmerskefackförening, som sedermera ingick i skrädderiavdelningen. Vidare försöktes att bilda en tjänarinneförening, vilket dock misslyckades. Det stora intresse, som från början visats klubben, kanske till en del bestående av nyfikenhet, började dock så småningom slappas. På närmare förfrågan hos en del medlemmar, av vilken orsak de icke ville tillhöra klubben, fick man följande svar: "Jag har ju ingen egentlig nytta av att tillhöra densamma." Detta bevisar, sorgligt nog, med vilken oförståelse en del kvinnor omfatta vårt arbete och det bevisar även, att för att hålla en klubb uppe behövs agitation och åter agitation.

År 1905, då ett rykte spreds, att klubben höll på att dö ut, bestod klubben endast av 10 medlemmar, vilka dock hade beslutat att med all kraft och energi försöka hålla klubben uppe, tills en ljusare tid stundade. En i ekonomiskt hänseende god hjälp lämnades vid detta tillfälle av ägarinnan av tidningen Öresunds-Posten, fru Kristina Borg. Varje gång man bad att få slippa betala den eller den räkningen, fick man det svaret: "Det är icke så kinkigt med den saken, utan bara fortsätt att annonsera edra möten och låt icke klubben dö ut". Det bör också med skäl tilläggas, att dessa kvinnor alljämt tillhört och fortfarande tillhöra klubben. Heder åt sådana kvinnor!

Under år 1906 började klubbarbetet åter få bättre fart. Samma år var fru Elma Danielsson här för första gången och höll ett medryckande föredrag i vår klubb, varvid många nya medlemmar ingingo. Sedan dess har det arbetats med mera förståelse och intresse från medlemmarnas sida. Vi ha sedermera inom klubben bildat en sjuk-kassa, som redan består av ett 80-tal stabila medlemmar, och artar sig bra. Kassan utvisade i netto till år 1909 kr. 663:83.

Till sist vill jag skriva några rader om vårt senaste arbetsår.

Den 10 april 1908 firade vi 8-årsdagen av klubbens stiftande med en större fest å Folkets Hus' B-sal. Som talare hade vi lyckats få fru Elma Danielsson. Festen, som pågick under den mest angenäma stämning, bjöd för övrigt på sång, musik och deklamation samt dans efteråt. Även i ekonomiskt hänseende blev resultatet utmärkt, nämligen i netto 85 kr., vilket, när man beräknar små inträdesavgifter och stora utgifter, får anses vara ganska vackert. Vi kunna se, att vi även utom klubben ha vänner och gynnare till oss. I avseende hänpå skulle jag vilja säga, att det är högst sällan vi få se några av våra ledande män eller äldre demokrater med sina fruor besöka våra fester eller möten, och dock tycker man att, när vi tillhöra det soc.-dem. partiet, även dessa våra manliga partivänner kunde, om möjligt, stå stödjande vid vår sida.

Under sommarens lopp anordnade vi en utfärd till Landskrona för att besöka därvarande klubb. Våra partivänner mottogo oss med fana och musik vid stationen och sedan tågade vi till Folkets Park, dit klubben jämte en annan förening anordnat en morgontur. I parken hölls tal av professorskan Wicksell och redaktör P. Alb. Hansson. Efter att med ett gemytligt samkväm i deras nya Folkets hus ha avslutat dagen och ett hjärt-

ligt tack och farväl till medlemmarna, vidtog återresan till vår egen kära stad.

Under sommarens lopp hade vi besök av Höganäs kvinnoklubb, som anlände hit med skjutsar, medförande musik samt sitt nya standard. Vi mottogo dem vid Folkets Hus med fana och musik och sedan bar det av till Folkets Park, där vi kvinnor, som för en gång skull slitit oss lösa från familjelivet, tillbringade en angenäm dag och stiftade nya bekantskaper samt diskuterade våra idéer. Klubbarna borde verkligen en och annan gång besöka varandra. Det är verkligen upplyftande i flera hänseenden.

I oktober hade vi anordnat en större höstfest, där tal hölls av riksdagsman A. J. Christiernsson. Dessa fester utfalla alltid till allmän belåtenhet. Där presteras både det nyttiga och det nöjsamma.

På sista tiden ha vi försökt att bilda en hjälpkvinnornas förening, men utan resultat. De stå mycket oförstående inför nödvändigheten av en förening, där de frött kunna diskutera sina angelägenheter. Vi hoppas ändå någon gång få denna förening till stånd.

Det kunde kanske även vara värt att nämna, att vi nu ingått i härvarande arbetarkommun samt i det nybildade Skånska distriktet, vid vars stiftande klubben var representerad av ombud.

Även hade vi sänt ombud till kvinnokongressen i Stockholm, nämligen undertecknad. Där fick man en lärdom, som sent skall glömmas, på samma gång som det var ett stort förtroende mina klubbkamrater visade mig.

I ekonomiskt hänseende vill jag nämna, att vi äga 2 andelar i Folkets Hus och en andel i tidningen Skånska Soc.-Dem. Mycket mer kunde här nog vara att skriva om, men jag skall be att få återkomma, när vi firat vår 9:de årsfest. För att icke taga tidningens spalter för mycket i anspråk får jag härmed, med en varm och kamratlig hälsning till alla kvinnoklubbar landet runt ifrån Helsingborgs Soc.-dem. kvinnoklubb, avsluta mitt lilla referat.

Ch. J.

Brev från Sundsvall.

Det är nu ganska länge sedan något syntes från oss häruppe. Men vi ha därför ej somnat, utan vågar jag påstå, att vi arbeta ganska energiskt. Några storverk är klubben ännu för svaga att kunna uträtta, fast den arbetar så godt den förmår. Vad som så väl behöves häruppe är agitation. Upplysning och åter upplysning bland kvinnorna behövs, för att få dem vakna och intresserade för vår gemensamma sak: full frigörelse för arbetarklassens kvinnor ur alla slaviska band.

Klubben har även tillsatt en agitationskommitté och har denna låtit trycka uppprop, som tilllänts alla föreningar.

Ett offentligt möte har hållits med föredrag av undertecknad över ämnet: "Arbetarklassens kvinnor och klasskampen". Efter föredraget förekom diskussion. Mötet var talrikt besökt och en hel del nya medlemmar ingingo i klubben. De nämnda uppropen ha diskuterats rätt livligt i de olika föreningarna.

Undertecknad blev anmodad att hålla ett föredrag av en förening utanför staden just med anledning av detta uppprop. Mötet var offentligt och ganska talrikt besökt och gjor-

des det uttalandet vid den diskussion, som förekom, att det borde vara varje manlig kamrats plikt att hjälpa till och arbeta för att få kvinnorna med sig under den röda fanan, och ej, som nu många gånger är fallet, stå oförstående gentemot kvinnorna.

Klubben har även anordnat möten och inbjudit olika föreningar, vid vilka möten olika frågor diskuterades livligt. Jag tror, att de ha gjort stor nytta.

På vårt senaste möte beslöts även att varje kvinnlig kamrat, som tillhörde sin fackförening och på så sätt kommunicera, skulle få tillhöra kvinnoklubben utan avgift mot uppvisandet av sitt medlemskort.

Ja, detta om vårt arbete. Innan jag slutar, kan jag ej undgå att nämna vår tanke häruppe angående artiklar, som vara syftiga i tidningarna, av fru Elma Danielsson. Hon är avogt stämd emot kvinnoklubbarna. Det är ju möjligt, att våra kamrater nere i södern ha hunnit så långt, så att de anse kvinnoklubbarna överflödiga, men så är ej fallet häruppe. Vi behöva göra allt för att få till stånd kvinnoklubbar och få kvinnorna att bli intresserade och lära sig att sätta sig in i och diskutera det, som gäller deras egen sak. Vi äro därför dock ej så ensidiga, att vi ej tro, att när den dagen kommer, att vi fått alla kvinnorna med oss, kvinnoklubbarna så småningom skulle kunna upphöra och deras medlemmar helt övergå till våra manliga kamraters led och ej, som nu är fallet, endast ett fåtal tillhöra densamma. Men, som sagt, till den dagen behöves nog ett kolossalt upplysningsarbete.

Till sist en hälsning till alla kamrater från Sundsvalls Soc.-dem. Kvinnoklubb. Måtte vi på detta nya år ta nya tag och arbeta ännu intensivare. Detta för att sprida upplysning bland våra medsystrar.

Agat Victoria.

Från Göteborg.

Offentligt möte hölls torsdagen den 25 jan. i lokalen Södra Allégatan 12. anordnat av de organiserade kvinnornas platsstyrelse.

Fru Elma Danielsson från Malmö höll ett föredrag, där hon påvisade organisationens nödvändighet bland kvinnorna, krauet på högre lön och kortare dag, samt behovet av ett intensivt och genomgående upplysningsarbete bland kvinnorna från de organiserade arbetarnas sida. Talarinnan menade, att den munthiga agitationen bland anhöriga och bekanta nog vore till stor del försunnad.

Föredraget åhördes med intresse och mottogs med livliga applåder. Det offentliga mötet, som var vällyckat, var härmed slut.

Därefter hölls årsmöte med de till platsstyrelsen anslutna organisationerna. Av årsberättelsen framgick bland annat, att under det gångna året hållits 15 agitationsmöten i olika stadsdelar och med olika talare, vilka med få undantag varit vällyckade.

Revisionsberättelsen föredrogs och godkändes. Den avgående styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Inkomster och utgifter balanserade på omkring 600 kr.

Vidare företogs val av platsstyrelse, och omvaldes Inez Pettersson, Anna Andersson, Anna Karlsson, Augusta Löf och nyvaldes Borghild Pettersson och Zaida Jonsson. Till revisorer omvaldes Signe Karlsson och nyvaldes Elvira Strömberg.

Härefter diskuterades frågan om lämpligaste sättet att organisera hemarbeterskorna. Under debatten upplystes att arbetarekommunens styrelse fått i uppdrag från skräderiarbetarefackföreningen att tillsammans med andra organisationer så fort som möjligt ordna saken. Och gjorde sig den mening gällande att det bör ske med samma planmässighet som i Stockholm och bekostas av arbetarekommunen. Härefter avslöts mötet.

De organiserade kvinnorna i Göteborg vilja genom detta referat bringa en hälsning till alla Morgonbris läsare landet runt.

A platsstyrelsens vägnar:
Anna Karlsson.

Den socialdemokratiska rösträttsmotionen.

I riksdagens andra kammare har väckts en motion, undertecknad av samtliga socialdemokratiska riksdagsmän, om ärlig allmän rösträtt till andra kammaren samt om suspensivt veto för den första. Slutklämningen är av följande lydelse:

att riksdagen för sin del måtte antaga som vilande till grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse av nedanstående paragrafer i den nya riksdagsordningen:

§ 1.

Svenska folket representeras av riksdagen, fördelad i två kamrar, den första och den andra, vilka var för sig pröva och avgöra till riksdagen hänskjuten fråga.

Vad kamrarna sammanstående besluta, det vare riksdagens beslut; så ock vad andra kammaren beslutar i grundlagsfrågor tre gånger och i andra ärenden två gånger i följd, efter det för varje upprepad gång ett nyval till hela kammaren mellankommit; dock att i de uti 65 par. omnämnda frågor olika beslut skola på sätt där stadgas avgöras medlems gemensam omröstning samt att vad därom ävensom i denna paragraf föreskrives ej må ändras annorledes än genom beslut av båda kamrarna.

Riksdagsmännen kunna i utövning av sin befattning icke bindas av andra föreskrifter än rikets grundlag.

§ 9.

Till ledamot i första kammaren kan endast väljas man eller kvinna, som är röstberättigad inom sin kommun samt uppnått 30 års ålder.

§ 16.

Valrätt till andra kammaren tillkommer envar välfrejdad svensk medborgare, såväl man som kvinna, som före det kalenderår, varunder val äger rum, uppnått 21 års ålder; dock ej den som står under förmynderskap eller fattigvårdsstyrelsens målsmansrätt.

Till efterrättelse — — — — — inträffar.

§ 19.

Till ledamot i andra kammaren kan endast utses man eller kvinna, som uppnått 25 års ålder samt äger valrätt inom riket.

Tillika få vi hemställa, att utskottet, i händelse av bifall till den gjorda framställningen, ville vidtaga den jämkning i formuleringen av andra paragrafer i grundlagarna, som bliva en följd av ovanstående förslag. Häri innefattas också att i par. 31 regeringsformen utbyta ordet »män» mot »män och kvinnor».

PRENUMERERA på arbetarkvinnornas tidning, Morgonbris.

Ljus över landet!

Kamp mot smutslitteraturen.

»Ljus över landet, det är det vi vilja!» — under denna paroll har den socialdemokratiska ungdomen i vårt land, kraftigt understödd av alla vänner till sund andlig folkhälsa, under de senaste åren gått till kamp mot den alltid underhaltiga och ofta direkt skadliga litteratur, som vi beteckna som **smuts- och kolportagelitteratur**. Denna kamp har i ett avseende redan burit frukt, i det den uppmärksamme iakttagaren kan konstatera en bestämd tillbakagång i sådan kolportagelitteratur, vars yttre kännetecken äro dubbla titlar, en mångfald häften — hos flertalet uppgå häftenas antal till 70 å 80 — och som extra lockbete ofta värdelösa premier. Men i denna sålunda väsentligt undanträngda kolportagelitteraturs ställe har på senaste tiden kommit en annan, vida farligare. Vi åsyfta den mångfald av dumma och vidriga detektiv- och andra historier, som nu överallt utkolporteras i avslutade 10- och 25-öreshäften, såsom **Nick Carter, Sherlock Holmes, Pat Conner, Nat Pinkerton, Slavinehandels bekämpare, Minx, Galanta kvinnor, Buffalo Bill, Förbrytare och detektiver** m. fl.

Denna litteratur är till största delen ren **förbrytarelitteratur**, särskilt farlig emedan ett jämförelsevis lågt pris gör den lätt åtkomlig och dubbelt farlig emedan den sålunda kan anskaffas av mycket unga personer, ja t. o. m. av skolbarn.

Det är hög tid att ingripa mot denna litteratur. Redan har den hunnit få en omfattande spridning och redan har dess förgiftande verkan burit allvarsamma frukter. Sålunda framhöll en folkskollärare vid en debatt om saken i Landskrona lärareförening, att en undersökning visat att **hälften av barnen i hans klass läst »Nick Carter» och liknande alster.** »En del barn erkänna», sade talaren, »att de röna stark påverkan av denna läsning. De bli nervösa, kunna icke äta, sova oroligt och ha grusliga drömmar om förbrytare och detektiver.» Hur systematiskt detta förgiftningsarbete bedrivs framgår därunder, att då en ny Nick Carter-historia släpptes ut, så skickas samtidigt »en dramatiserad bildserie» över samma sak till biografteatrarna.

Det är hög tid att dämna för denna flod av usel litteratur. Vad är då att göra?

Först och främst måna vi varje läsare av detta utrop, att icke själv göra sig delaktig i förgiftningsarbetet genom att köpa eller sprida smörjan.

För det andra måna vi envar sann vän till sund andlig folkhälsa, att så långt hans enskilda inflytande sträcker sig hindra Nick Carters-litteraturens spridning, särskilt bland barnen.

För det tredje måna vi arbetarna att föra frågan upp på dagordningen i de föreningar, varav de äro medlemmar, och se till att sådana föreningsmedlemmar, som bidraga till spridandet av denna smutslitteratur, erhålla välförtjänt och allvarlig åtvärning.

För det fjärde måna vi föreningar och enskilda att överhoppa cigarrhandlare och andra, som föra uselheten i marknaden, med uppmaningar att upphöra därmed.

För det femte måna vi alla, som nås av dessa ord, att ständigt aktgiva på de förlag, som utgiva smörjan. Sådana förlag äro: *Ol. Hansens bokförlag, Stockholm; Skånska förlaget, Malmö; Skandias bokförlag, Stockholm; Andersen & Westi, Köpenhamn; Nick Carters förlag, Malmö; och Bokförlaget Fenix, Stockholm.*

Slutligen måna vi till arbete för utbredande av kännedom om den verkligt goda och prisbilliga litteratur, som bl. a. i en-kronasböcker utgår från de flesta äldre förlag.

Arbetare! Bildningsintresserade! Vi räkna med eder medverkan i den betydelsefulla kamp mot smuts- och kolportagelitteratur, som den socialdemokratiska ungdomen rest.

Ljus över landet, det är det vi vilja

* * *

Denna mening från den socialdemokratiska ungdomsrörelsen kunna vi kvinnor ofantligt bidra till, att den går långt vidare och når sitt resultat: **»bort med smutslitteraturen»**. Alla mödrar, som känna sitt ansvar som uppfostrarinnor, böra och kunna taga verksam del i denna strid, isynnerhet som de så innerligt kunna följa sina barns utveckling och just därför måste reagera mot allt det som hotar att förstöra såväl barnens själsliv som deras fysiska hälsa.

På sjön.

(För »Morgonbris».)

Vad den sjön är vacker! För vart år, som gått, har jag lärt älska honom mera. Så sommarsolen kan gå upp över den sjön! Man sitter i ekan och ser och bara ser. Himmeln är så blodröd där österut. Den flammnar som en förorättad ynglings kind. Se, nu stiger sakta solen, vit och glansig, ännu uthärdlig för ögat. O, sol, sol!

Det brusar i sinnet, man känner blodet värma, man känner krafterna växa så överflödande starka. Ekan flyger över vattnet. Men man tycker det går så sakta, så sakta. Man vill upp på land för att förbruka kraft, för att arbeta, bara arbeta — arbeta på att öppna människornas ögon, deras sinnen, deras själar för livet, för skönheten i livet.

Eller i kvällen — sedan solen sjunkit. Mångfaldiga sommarkvällar har jag suttit därnere vid stranden. Blicken söker sig då hellre västerut. Som bara guld, glödande guld tyckes sjön långt därute. Färgstänkast blir den alltid vid foten av den mörka skogiga ön. Sitter man där länge och ser solguldets skifta, alltefter som natten lider från gulaste brand till blekaste svavel, så kan man bli förhäxad. Man kan tro till sist, att det är ett sagoland därute, ett soligt och lyckligt land, det land, som vi alla längta efter.

Att taga ekan, den röda och blå, som ligger där, ryckande i kedjan, orolig och långtande även den — att låga den och fara dit ut till sagolandet och kasta sig i, rakt ned i guldets och glansen...! Vore det lycka? Å, lycka! Vad är lycka?

Eller som nu!

Jag sitter på sparkstöttingen, lugn och trygg, styrd av fars starka hand. Det är vinter, skymningen faller, ty dagen är kort. Blank som glas ligger sjön. Intet guld, ingen sol. Bara grå vintërdager och svart is. Vilken fart.

»Är det inte farligt, far?»

»Å, visst inte.»

»Det är skönt.»

Inte är det någon fara, då far är med. Far, han känner isarna och sjöarna. Han har färdats på sjön så mycket.

Det är allt härligt att leva. Att vara ung och stark och äga vilja till livet, är inte det lyckan? I går fyllde en god vän till mig tjugofem år. Snart är jag själv tjugofem år. Så glada vi varit och så festligt vi haft. Hyacinter och de frodigaste blåsippor mitt i januari. Och solen hade lyst. Doft och färg, sol och glädje hela dagen. En dag full av fest.

Männe livet skulle vara lika ljusst efter ännu tjugofem år? Så frågade vi. Ja, fingo vi bara leva det samman, kunde vi nog göra det ljusst, vänligt och rikt. Nog kunde vi det alltid. Man kan ju allt det man vill. Så, svarade vi.

Och så lovade vi oss att göra nästa tjugofemårsperiod till en tid av arbete och glädje och levande liv. Livet — det är ju ännu det enda fattbara livsändamålet. Det rätta och sköna levandet därav, den enda livsvisdomen.

Men snabbt går färdan i dag. Därute ligger nedan ön. Nu är den hemligt mörk och dyster. Den påminner om Böcklins "Dödens ö".

Det knastrar lätt under oss. Å, far! Isen, den blanka isen delar sig. Runt om oss vatten, svart, isigt vatten. Å, livet, det sköna livet! Isen ger vika, varhelst jag söker kasta mig upp. Jag känner hur harmen driver blodet till kinderna. Att drunkna! Vilken mesligt ful död...! En springa öppnar sig mellan två isflak. Jag glider — ned, ned. Krafterna äro slut. Vattnet suger sig in i kläderna, in till kroppen, det strömmar in vid halsen, nu slog en kall klunk in i munnen. Å, det älskade livet!

Då hör jag som i en dröm ett hårt, förtyvlat och eggande rop. Det är far. An en gång stiger trotset, än en gång livstron. Död, jag hatar dig! Jag vill, jag måste leva. Jag famlar med handen och får tag i en mede. Jag lyfter mig uppåt. Far ropar uppmantrande, där han kämpar bland isstyckena längre bort. Det ger kraft. Jag halar mig efter meden fram till kanten, där vi åkte mer. Far är där före mig. Här håller isen och livet vinner position allt mer och mer. Då ropar jag på hjälp, men sjön är tom och öde. Far råder mig att tuga och i stället kasta mig upp. Rådet är vist, jag lyder, en sista kraftansträngning — och livet har segrat. Far dikaledes. Han hade väntat vid iskanten, medan jag kastade mig upp. Isen kunde annars ha brustit. Den snälle präktige far.

"Far, vi lever!"

"Det var så Guds vilja."

"Det var viljan till livet", säger jag tyst för mig själv.

Leva. Vilket härligt ord! Att endast känna en enda stark känsla, känslan av att leva. Att känna hur blodet, friskt och varmt, brusar genom ådrorna. Att känna hur tankarna storma genom hjärnan. Att känna tacksamhet mot allt vad livet ger, det må vara gott eller ont, lycka eller lidande. Att glädjas över enbart detta: att vara till — det är att leva och att leva rätt. Men så lever man endast, sedan man varit nära att förlora livet. Farorna äro nyttiga: de lära oss leva.

Kvinnorna öka i kroppsstorlek.

Om några år eller rättare om några år. Hundraden kanske skola kvinnorna vara större och starkare än männen. Denna utsikt öppna franska vetenskapsmäns forskningar, vilka på grund av samvetsgranna och omfångrika undersökningar konstaterat, att männen i fy-

För klubbarna att rekvirera:

Protokollsböcker	Kr. 1: —	Stadgar	pr 100 st. Kr. 3: —
Matriklar	» 2: 50	Medlemskort ... » » » »	2: —
Kassaböcker	» 1: 50		

Broschyrer:

Arbetskvinnorna och socialismen. Av *Fredrik Ström*. Pris 10 öre.
Kvinnor, skaffa Eder bildningens och sammanslutningens makt. Av *Fredrik Ström* (Gratisbroschyr).

Morgonbris. Pris 10 öre.

20 proc. lämnas å 10-öres broschyrer och å »Morgonbris».

Nya broschyrer äro under arbete.

Rekvirera! Gör slut på den upplaga, som nu finnes inne. Sälj broschyren och "Morgonbris".

Verkställande utskottet.

Adr.: *Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B I, Stockholm.*

siskt avseende gå tillbaka i den mån den kvinnliga organismen utvecklar sig i uppåt-gående linje. Kroppsmätningar som man i Frankrike företagit på tusentals unga flickor och på deras mödrar ha lämnat otvetydigt bevis för, att den unga generationen är den äldre avgjort överlägsen i kroppsstorlek, bröstomfång, armarnas och benens längd och muskelutveckling. Så kommer det att gå därhän, att mannen, som förut räckte minst ett halvt huvud över hustrun, som vid hans arm gick vid hans sida, snart befinner sig på samma skulderhöjd som hon. Om en människosålder har hon värt honom över huvudet.

Redovisning för Morgonbris

Nr 1, 2, 3

har inlämnats från följande organisationer:

	Nr 1.	Nr 2.	Nr 3.
Ärlöv Soc.-Dem. Kvinnoklubb
Arbrå " " Ungdomsklubb
Ankarrums Soc.-Dem. Kvinnoklubb...
Arboga " " " " " " " " " " " "
Bjuvs " " " " " " " " " " " "
Borlänge " " " " " " " " " " " "
Bergviks " " " " " " " " " " " "
Charlottenbergs Soc.-Dem. Kvinnoklubb
Deje Soc.-Dem. Kvinnoklubb.....
Degerfors Arbetskommun
Eskilstuna Kappsömmerskor
Furulunds Soc.-Dem. Kvinnoklubb
Falkenberg Soc.-Dem. Ungdomsklubb
Huvudsta " " Kvinnoklubb
Hallsbergs Arbetskommun
Harnäs Koop. Kvinnogille
Hälsingborgs Soc. Dem. Kvinnoklubb
Hjelmedal Soc.-Dem. Ungdomsklubb
Korsnäs " " Kvinnoklubb...
Kiruna " " " " " " " " " " " "
Liljeholmen Skoarb.-ff.
Lunds Soc.-Dem. Kvinnoklubb
Limhamns Soc.-Dem. Kvinnoklubb
Malmö " " " " " " " " " " " "
Motala " " " " " " " " " " " "
Norrammars Arbetskommun
Nyköping Soc.-Dem. Kvinnoklubb
Persbergs " " " " " " " " " " " "
Sthms Margarinarb.-ff.
Sävsjö Arbetskommun
Surahammars Soc.-Dem. Kvinnoklubb
Skärvalids " " " " " " " " " " " "
Slottsbron " " " " " " " " " " " "
Trollhättans " " " " " " " " " " " "
Uppsala Sömmerskeff
" fru S. Karlsson
Västerviks Soc.-Dem. Kvinnoklubb
Västerås " " " " " " " " " " " "
Vimmerby Arbetskommun
Sthms Typografiska Kvinnoklubb
Skromberga oc.-Dem. Kvinnoklubb
Sparreholm: Elna Svensson

Kvitteras.

Morgonbris expedition.



I varje arbetarhem,

där man vill följa med och förstå kvinnornas frigörelsesträvanden,
bör

Morgonbris

finnas.

Därför:

Prenumerera på
Morgonbris!

Partikamrater! Vid beställning av
Fanor eller standar

kom ihåg gamla medkämparna i arbetare-
rörelsen

Helena & Aug. Lagerström.

Adr. endast Örebro.

Köp Koop. Syfabriken
LINNÉAS

tillverkningar. Efterfråga dem i de Koop.
affärerna över hela landet!

St. Vattugatan 5, II — STOCKHOLM.

Gynna kooperativa fabriksföretag